הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רצג רצד

ד בְּרָכוֹת כ״ז (ע״ב) לְפָרֵשׁ הַשּׁוּר בְּשֵׁם רַב הַאי וְהַתּוֹסָפוֹת (ד״ה צלי) וְרא״ש (פ״ד סי׳ ו) וְהַפַּרְדֵּסִי שָׁם (סי׳ צ).
ה טור.

(ה) אֶלָּא רְצוּפִים, וְאִם הוּא יוֹם מְעֻנָּן, יַמְתִּין (ו) עַד שֶׁיֵּצֵא הַסָּפֵק (ז) מִלִּבּוֹ: **ג** [ד]מִי שֶׁהוּא אָנוּס, (ח) * כְּגוֹן שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְשִׁיךְ עַל הַתְּחוּם לְדָבָר מִצְוָה, (ט) יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל שֶׁל מוֹצָאֵי שַׁבָּת מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה (י) (פ) וּלְהַבְדִּיל מִיָּד, [ה]אֲבָל לֹא יְבָרֵךְ עַל הַנֵּר, וְכֵן אָסוּר בְּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים. הַגָּהָה: וְנוֹהֲגִים לוֹמַר וְהוּא רַחוּם [*] וּבָרְכוּ בַּאֲרִיכוּת נֹעַם כְּדֵי לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ (אור זרוע פ״ג סי׳ פט)):

רצד דִּינֵי הַבְדָּלָה בַּתְּפִלָּה. וּבוֹ ה׳ סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת ל״ג (ע״א) וּפְסָחִים (ק״ב) [ג׳] (ע״א).

א (א) * [א]אוֹמְרִים הַבְדָּלָה (ב) בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. * וְאִם טָעָה וְלֹא הִבְדִּיל, מַשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מָצָא הֲרֵי הוֹסִיף, עַיֵּן שָׁם: **ג** [בהג״ה] וּבָרְכוּ בַּאֲרִיכוּת נֹעַם. וְכָתַב בַּהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת סוֹף הִלְכוֹת צִיצִית (סי׳ כז), וּמַבְאִיא לֵהּ לְאָנְשֵׁי לְאוּגוֹדִי (רצונו לומר לְהַאֲרִיךְ וּלְהַמְשִׁיךְ) בְּבָרְכוֹ׳ ה׳ הַמְבָרֵךְ׳ בְּאֶפּוּקֵי שֶׁכְּתָבָהּ כִּי הֵיכִי דְּנִתְצַל מֵהַזְּקָא דְּהַאי עַיֵּן שָׁם, וַהֲבֵיאוֹ בְּבֶרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ב), וְשָׁם כָּתַב שֶׁרָאָה מְשֻׁהֶרֶת יַד הַקֹּדֶשׁ מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים רִיטַל בְּשָׁם רַבֵּנוּ הָאי גָּאוֹן ז״ל קַבָּלָה דְּמָנְפִּי, שֶׁיֵּשׁ הַצָּלָחָה בְּשָׁמוּשָׁהּ אָדָם וּמַאֲרִיךְ בְּאָמְרוֹ בָּרוּךְ ה׳ הַמְבָרֵךְ׳ בְּאֶפּוּקֵי שֶׁכְּתָבָהּ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

בֵּאוּר הַלָּכָה

בָּזֶה, מְשׁוּם דְּבִמְדִינוֹתֵינוּ שְׁנוֹטְרִין לְצַד צָפוֹן הַבַּיִן הַשְּׁמָשׁוֹת מַאֲרִיךְ תָּמִיד יוֹתֵר, וְאֵין לָנוּ סִימָן אַחַר לַלַּיְלָה זוּלַת הַכּוֹכָבִים. וְרָאִיתִי אֲנָשִׁים הַמְהַדְּרִין בַּחֲנָבָּה לָצֵאת דַּעַת הַגְּרָ״א לְהַדְלִיק הַנֵּרוֹת בְּהָקְדֵּם אַחַר שֶׁקִּיעָה שֶׁטּוֹעִין בְּדָבָר וּמְזָרְזִין עַצְמָן גַּם בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בְּעוֹד שֶׁלֹּא חָשְׁךְ הַיּוֹם לְגַמְרֵי, וְסוֹמְכִין עַצְמָן עַל שִׁיטַת הַגְּרָ״א דְּהַבַּיִן הַשְּׁמָשׁוֹת אֵינוֹ אֹרֶךְ כָּל כָּךְ כַּיָּדוּעַ, אֲבָל הוּא טָעוּת, דִּשְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים צָרִיךְ לְכַלֵּי עָלְמָא [וְאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בְּבֵינוֹנִים וְצָרִיךְ קְטַנִּים וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ] דְּזֶהוּ הַסִּימָן הַמֻּבְהָק לְלַיְלָה כִּדְאִיתָא בְּרָכוֹת דַּף ב׳ (ע״ב) וְשַׁבָּת ל״ה (ע״ב) וּמְגִלָּה כ׳ (ע״ב), וְקָדָם לָכֶן הֲרֵי סָפֵק לַיְלָה:

ג * כְּגוֹן שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְשִׁיךְ וְכוּ׳. מִדִּבְרֵי הַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״ג) מֻשְׁמָע דְּכָל שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל בְּדֶרֶךְ בְּמֶהֱלַךְ בִּלְבַד מַתִּי לוֹ לְהַקְדִּים לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ, וְלֹא הָעִתְּקְתִּיו מִשּׁוּם דַּהֲרֵי בְּסָעִיף קָטָן ה׳ כָּתַב דְּיִמְתִּין לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים וְלֹא יִסְמֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, וּכְבָר כָּתַב בְּעַצְמוֹ בְּסִימָן פ״ט (ס״ק טז) דְּהָעוֹלָם סוֹמְכִין עַכְשָׁו אַמַּאן דְּאָמַר דְּסִמְכִינַן גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה עֲדִיף מִתְּפִלָּה מֵעֻמָּד, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״ה):

א * אוֹמְרִים הַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעִנְיַן אִם שָׁכַח וְלֹא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית. וְהַטַּעַם בָּזֶה, דְּהִנֵּה הַמַּעְיַן בְּהָרַדַּ״ז (ח״א סי׳ שסא) יִרְאֶה דְּהוּא סוֹבֵר דִּכְבָר גְּוָנֵי אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַזְכִּיר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ בְּשַׁחֲרִית, וְהַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״א) סוֹבֵר דִּכְבָר גָּוְנֵי צָרִיךְ לְהַזְכִּיר, וְהֵינוּ בְּתְפִלָּה שְׁנִיָּה שֶׁהִיא לְהַשְׁלֵמָה וּכְמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּ הַתּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק״א) וְהַפְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א), [דְּלְפֵרוּשׁ הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁהוּא בִּתְפִלָּה רִאשׁוֹנָה יֵקָשֶׁה אַמַּאי אָמְרוּ בַּגְּמָרָא (ברכות כט.) דְּטָעָה וְלֹא הִבְדִּיל בַּתְּפִלָּה אֵינוֹ חוֹזֵר מִפְּנֵי שֶׁאוֹמְרָהּ אַחַר כָּךְ עַל הַכּוֹס וּמִשְׁמַע דְּיוֹצֵא בָּזֶה, וְאַמַּאי, יֹאמְרֶנָּה גַּם כֵּן עוֹד בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, דְּהָא עִקַּר תַּקָּנָתָהּ הוּא בִּתְפִלָּה וּכְקִשְׁיַת הַמְּגַן אַבְרָהָם (שם). וְעוֹד, דְּאַמַּאי כָּתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסָעִיף ב׳ דְּאִם סוֹבֵר שֶׁאַף לְמֶחָר לֹא יִהְיֶה לוֹ כּוֹס צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, וְאַמַּאי, הָא יוּכַל לְקַיֵּם מִצְוַת הַבְדָּלָה בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, דְּהָא עִקַּר תַּקָּנָתָהּ בִּתְפִלָּה הָיְתָה וְצָרִיךְ מִכּוֹס. אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ דְּעִקַּר הַבְדָּלָה נִתְקַן בִּתְפִלַּת עַרְבִית וְלֹא בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהֵיכִי דְּקָדַם שֶׁהִתְקִינוּ לְהַבְדִּיל עַל הַכּוֹס [וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (שם לג.)] עַל כָּרְחָךְ הָיָה הַדִּין דְּאִם לֹא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בִּתְפִלָּה אוֹ שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל עַרְבִית כְּלָל הָיָה צָרִיךְ לְהַבְדִּיל בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, אֲבָל לְאַחַר שֶׁנִּתְקַן עַל הַכּוֹס אֵין שָׁיְךְ שָׁם הַבְדָּלָה בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית כְּלָל, אֶלָּא דִּסְבָרַת הַמְּגַן אַבְרָהָם דְּכֵיוָן שֶׁהוּא מִתְפַּלֵּל בְּשַׁחֲרִית תְּפִלָּה שְׁנִיָּה בְּשֶׁכֵּיל עַרְבִית, יֵשׁ לוֹ דִּין תְּפִלַּת עַרְבִית וְצָרִיךְ לְהַזְכִּיר בָּהּ הַבְדָּלָה]. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) דְּנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן אִם כְּהָרַדַּ״ז אוֹ כְּהַמְּגַן אַבְרָהָם, דְּקִשְׁיַת הַמְּגַן אַבְרָהָם שֶׁהִקְשָׁה עַל הָרַדַּ״ז אֵינָהּ קַשְׁיָא לְהַמְעַיֵּן בְּהָרַדַּ״ז גּוּפָא, וּכְמוֹ שֶׁהֵעִיר כְּבָר הַבְּרָכֵי יוֹסֵף (סק״ב) [וְהָאֱמֶת שֶׁלֹּא הָיָה לְפָנָיו סֵפֶר הָרַדַּ״ז כִּי אִם מַה שֶּׁהֻעְתַּק לוֹ הָעוֹלַת שַׁבָּת (סק״א) בְּקִצּוּר]. וְעַל כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְהַכְרִיעַ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי, דְּאִם לֹא הִבְדִּיל מֵאֲתָמוֹל כְּלָל שַׁיָּשׁ עָלָיו עֲדַיִן עֶצֶם הַחִיּוּב, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא״שׁ בְּפֶרֶק מִי שֶׁמֵּתוּ (סי׳ ב) לְעִנְיַן אוֹנֵן עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב, יְזַכִּיר עַתָּה בַּתְּפִלָּה, וְהֵינוּ בִּתְפִלָּה שְׁנִיָּה, וּכְמוֹ שֶׁהִכְרַחְתִּי מִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דִּבְתְפִלָּה רִאשׁוֹנָה אֵין לְהַזְכִּיר כְּלָל, אֲבָל אִם כְּבָר הִבְדִּיל בַּלַּיְלָה עַל הַכּוֹס שֶׁכְּבָר יָצָא בְּעֶצֶם הַמִּצְוָה, אֵין כְּדַאי לְהַזְכִּיר עַתָּה בַּתְּפִלָּה, דְּאוּלַי לֹא נִתְקַן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁיְּכוֹל לְצֵאת בּוֹ מִצַּד אַחַר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַדַּ״ז׳:

*** וְאִם טָעָה וְלֹא הִבְדִּיל׳ וְכוּ׳. הוּא הַדִּין בְּיוֹם טוֹב שֶׁחָל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אִם לֹא אָמַר וַתּוֹדִיעֵנוּ אֵינוֹ חוֹזֵר, מִפְּנֵי שֶׁמְּזַכִּיר אַחַר כָּךְ הַבְדָּלָה עַל הַכּוֹס שֶׁל קִדּוּשׁ, וְאִם טָעָם אֵז אַחַר הַתְּפִלָּה קֹדֶם שֶׁאָמַר הַקִּדּוּשׁ שֶׁל יַיִן קִדּוּשׁ נַר הַבְדָּלָה זְמַן, גַּם כֵּן צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה** כְּמוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, דְּכִי מְשׁוּם שֶׁאָכַל גַּם קֹדֶם קִדּוּשׁ אַתְּגוּרֵי אִתְּגוּר [פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג)]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְאוּלַי דְּטַעְמוֹ שֶׁמָּא אָנוּ טוֹעִין בְּדָבָר וּגְדוֹלִים הֵם, לְכָךְ אָנוּ צְרִיכִין עוֹד כּוֹכָבִים הַגְּדוֹלִים מֵהֶם וּמִזֶּה אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁעַל כָּל פָּנִים הֵם אֵינָם גְּדוֹלִים, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סִימָן רל״ה (סק״א) בְּשֵׁם הַמַּטֶּה יְהוּדָה (שם סק״א) וְהַבְּרָכֵי יוֹסֵף (סי׳ תקסב סק״א) עַיֵּן שָׁם נִיחָא דִּבְרֵי הַתִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל בְּפִשִׁיטוּת, אוּלָם שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים לֹא הִזְכִּירוּ דָּבָר זֶה, [וְאָפְשָׁר דְּאִם בִּשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת הָרְקִיעַ מְעֻנָּן וְלֹא יָכוֹל לִרְאוֹת עוֹד כּוֹכָבִים, יֵשׁ לְהָקֵל לְכַלֵּי עָלְמָא]. וְנִרְאֶה לִי דְּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַגְּרָ״א דְּבֵינַיִם שֶׁיִּסְתַּלֵּק הָאַדְמִימוּת מִן כָּל כִּפַּת הָרְקִיעַ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה וְאָז מוֹעִיל הַשְּׁלִשָּׁה כּוֹכָבִים, (ג) נִרְאֶה דְּמוֹעִיל אָז בִּשְׁלִשָּׁה כּוֹכָבִים קְטַנִּים לְבַד: (ה) **אֶלָּא רְצוּפִים.** מְשׁוּם תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁרוֹאֶה שְׁלִשָּׁה כּוֹכָבִים קְטַנִּים שֶׁאֵינָם רְצוּפִים וּמַמְתִּין מְעַט אַחֲרֵי כֵן, מַתִּי לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, דְּעִקַּר טַעַם הָרְצוּפִים מְשׁוּם תּוֹסֶפֶת, וְכֵיוָן שֶׁהִמְתִּין מְעַט הֲרֵי הוֹסִיף [דַּגּוּל מַרְבָּבָה]: (ו) **עַד שֶׁיֵּצֵא.** מַה שֶּׁלֹּא זָכַר הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁיְּמַתִּין הַשְׁעוּר אַרְבָּעָה מִילִין מֵעֵת תְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק לְעֵיל בְּסִימָן רס״א סָעִיף ב׳, דְּאִפְשָׁר דְּמֵרֵי דְּלֹא נוֹדַע לוֹ גַּם זְמַן הַשְּׁקִיעָה מְשׁוּם הֶעָנָן: (ז) **מִלִּבּוֹ.** וְאִם יֵשׁ לוֹ מוֹרֶה שָׁעוֹת שֶׁהוֹלֵךְ בְּטוּב וְיוֹדֵעַ בְּבֵרוּר שֶׁהָיָה אֶתְמוֹל בָּזֶה הַזְּמַן לַיְלָה עַל פִּי הַדִּין דְּהַיְנוּ שֶׁלֹּשָׁה כּוֹכָבִים קְטַנִּים, נִרְאֶה דְּיוּכַל לִסְמֹךְ עַל זֶה, וְכֵן כָּתַב בְּבֶרְכֵי יוֹסֵף (סי׳ שלא סק״ח) דְּיוּכַל לִסְמֹךְ עַל מוֹרֶה שָׁעוֹת:

ג (ח) **כְּגוֹן שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ׳.** הַיְנוּ שֶׁהוֹלֵךְ מִבֵּיתוֹ מִבְּעוֹד יוֹם עַד סוֹף הַתְּחוּם וְיוֹשֵׁב שָׁם עַד הָעֶרֶב כְּדֵי שֶׁמִּיָּד שֶׁיְּחַשֵּׁךְ יֵלֵךְ לִדְבַר מִצְוָה הַנִּחְזֹק לוֹ. (ד) וּמֵרֵי שָׁם לֹא יִמְצָא לוֹ כּוֹס לְהַבְדִּיל עָלָיו:

(ט) **יָכוֹל וְכוּ׳.** וּמִכָּל מָקוֹם כָּתְבוּ (ה) הָאַחֲרוֹנִים דְּאֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן דְּדָבָר תָּמוּהַּ הוּא לָרַבִּים, גַּם שָׁמָּא יָבֹאוּ לְהָקֵל בְּמֶלְאכָה, (ו) וּבְפֶרֶט בְּיָמֵינוּ דְּנוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת תָּמִיד כְּרַבָּנָן שֶׁמִּתְפַּלְּלִין מִנְחָה עַד הָעֶרֶב, בְּוַדַּאי מִדִּינָא אָסוּר לְהַקְדִּים מַעֲרִיב בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאַף דְּבָעֶרֶב שַׁבָּת יֵשׁ שֶׁמְּקִלִּין, הַיְנוּ מְשׁוּם דְּמוּתָּר לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: (י) **וּלְהַבְדִּיל׳ מִיָּד.** וּמִכָּל מָקוֹם (ו) יַמְתִּין מִלְּקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים:

א (א) **אוֹמְרִים הַבְדָּלָה וְכוּ׳.** וַאֲפִלּוּ אִם נִזְדַּמֵּן שֶׁהִבְדִּיל עַל הַכּוֹס מִקֹּדֶם, (פ) מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהַבְדִּיל בַּתְּפִלָּה גַּם כֵּן. וְאִי עִקַּר מִצְוַת הַבְדָּלָה הִיא דְּאוֹרַיְתָא אוֹ דְּרַבָּנָן, עַיֵּן בְּמַה שֶּׁנִּכְתֹּב לְקַמָּן רֵישׁ סִימָן רצ״ו (סק״א): (ב) **בְּחוֹנֵן הַדַּעַת.** וְקִבְּעוּהָ בְּבָרְכָה זוֹ (ג) מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לִתְבֹּעַ צְרָכָיו קֹדֶם הַבְדָּלָה. מִנְהָג פָּשׁוּט לוֹמַר אַתָּה חוֹנֵן וְכוּ׳ עַד לָאֱנוֹשׁ בֵּינָה וְאַחַר כָּךְ אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ וְכוּ׳ וְחָנַנְתָּנוּ מֵאִתְּךָ וְכוּ׳ [אַחֲרוֹנִים],

בֵּאוּר הַיטֵב

ג (ו) **וּלְהַבְדִּיל׳ מִיָּד.** וּמִכָּל מָקוֹם יַמְתִּין עִם הַקְּרִיאַת שְׁמַע עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים. מְגַן אַבְרָהָם (סק״ה). וְרַשַׁ״ל (בהגהות לטור) וּבֵ״ח (ס״ג) אוֹסְרִים דְּשָׁמָּא יָקֵל גַּם כֵּן בְּמֶלְאכָה וְגַם הוּא דָּבָר תָּמוּהַּ לָרַבִּים:

שַׁעַר הַציּוּן

(נ) דְּהָא כְּשִׁשָּׁה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דִּרְבִּי יְהוּדָה, וְהֵינוּ בְּשֶׁהַכּוֹכָבִים הָעֶלְיוֹן וְהַשְׁוָה לַתַּחְתּוֹן, מַתְחִיל תֵּכֶף בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דִּרְבִּי יוֹסֵי [לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַגְּרָ״א (סי׳ רסא ס״ב), אוֹ עַד כְּדֵי מ״ט אַמָּה הוּא לְעֶרֶךְ חֲצִי מִינוּט לְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (עיין בב״י)] וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא שָׁם (שבת לה.), וְהֵינוּ שְׁנֵי כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים וּכְמַעַט תֵּכֶף יוֹצֵא הַכּוֹכָב

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ג) [א] (ג) וְאֵינוֹ חוֹזֵר, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְהַבְדִּיל עַל הַכּוֹס. (ג) (ד) * וְאִם טָעַם קֹדֶם שֶׁהִבְדִּיל עַל הַכּוֹס, * צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהַבְדִּיל (ג) בַּתְּפִלָּה: ב [ב]טָעָה וְלֹא הִבְדִּיל בַּתְּפִלָּה וְאֵין לוֹ כּוֹס בַּלַּיְלָה (ה) * וְסוֹבֵר שֶׁאַף לְמָחָר לֹא יִהְיֶה לוֹ, (ו) צָרִיךְ לַחֲזֹר (ד) וּלְהִתְפַּלֵּל: ג [ג]תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת, טָעָה וְלֹא הִבְדִּיל בַּתְּפִלָּה אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, כֵּיוָן שֶׁמַּבְדִּיל עַל הַכּוֹס בְּמוֹצָאֵי תִּשְׁעָה בְּאָב: ד [ד]בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר לְהִתְפַּלֵּל, מִיָּד (ז) כְּשֶׁסִּיֵּם הַבְּרָכָה אֵין לוֹ לַחֲזֹר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא פָּתַח בַּבְּרָכָה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ: ה [ה]בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר, אִם רָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לַחֲזֹר, [ו]אִם סִיֵּם תְּפִלָּתוֹ, (ה) (ח) רַשַּׁאי, אֲבָל אִם עֲדַיִן לֹא סִיֵּם תְּפִלָּתוֹ, (ט) אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחֲזֹר:

ב טוּר בְּשֵׁם הָרַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות כ. ד"ה וכתב). ג שָׁם. ד טוּר בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא"שׁ (ברכות פ"ד סי' יז). ה טוּר וּכְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם (ברכות ל: ד"ה מסתברא). ו שָׁם וּכְדַעַת אֲבִיו הָרֹא"שׁ (שם).

רצה הַבְדָּלָה שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ צִבּוּר. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

הַגָּה: (א) וְאוֹמְרִים (ק) [א] וְיִהְיוּ נֹעַם (ב) וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה בַּאֲרִיכוּת כְּדֵי לְאַחֵר סֵדֶר קְדֻשָּׁה, שֶׁאָז חוֹזְרִים

בְּאֵר הֵיטֵב

א (ק) **וְאֵינוֹ חוֹזֵר.** וְעַל כָּל פָּנִים אָסוּר בִּמְלָאכָה עַד שֶׁיֹּאמַר הַמַּבְדִּיל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סוֹף סִימָן רצ"ט (ס"ק). וְאִם שָׁכַח לְהִתְפַּלֵּל מִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם וְאֵינוֹ מַזְכִּיר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ. רַבֵּנוּ"ז (ח"א סי' שסא), כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט). וּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק"א) הִנִּיחַ בְּצָרִיךְ עִיּוּן עַיֵּן שָׁם: (ב) **וְאִם טָעַם.** כֵּן צָרִיךְ לוֹמַר: (ג) **בְּתְפִלָּה.** פָּרוּשׁ יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל וְיַבְדִּיל בַּתְּפִלָּה. אַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לָן טָעָם מַבְדִּיל, עַיֵּן ט"ז (סק"ב) וּבְהָרֹא"שׁ (בְּרָכוֹת פ"ה סי' יד): ב (ד) **וְלְהִתְפַּלֵּל.** וְנִרְאֶה לִי דְּאִם נִזְכַּר קֹדֶם שׁוֹמַע תְּפִלָּה יֹאמְרֶנָּה בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ כּוֹס לֹא יֹאמַר בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה, עַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואם נזכר). מָגֵן \ אַבְרָהָם (סק"ג): ה (ה) **רַשַּׁאי.** בְּתוֹרַת נְדָבָה, וְעַיֵּן סוֹף סִימָן (ק"ז) [ק"ח] (ס"ד):

(ק) **וְיִהְיוּ נֹעַם.** וְצָרִיךְ לְאָמְרוֹ מְעֻמָּד. כְּתָבִים (שער הכוונות ענין ויהי נועם). וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין אוֹמְרִים 'וְיִהְיוּ נֹעַם' בְּבֵית הָאֵבֶל, רַק מַתְחִילִין 'וְאַתָּה קָדוֹשׁ' לְפִי שֶׁאֵין גְּאֻלָּה בַּלַּיְלָה, וְגַם וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי וְגוֹ' אֵין אוֹמְרִים, (הגה"ט). וְכוֹפְלִין הַפָּסוּק 'אֲרֹךְ יָמִים' וְגוֹ', וְעַיֵּן בְּמַשֶּׁה מֹשֶׁה (סי' תצז) שֶׁהָאֲרִיךְ בָּזֶה. וּמַתְחִילִין 'וְאַתָּה קָדוֹשׁ' לְפִי שֶׁאֵין גְּאֻלָּה בַּלַּיְלָה, וְגַם וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי וְגוֹ' אֵין אוֹמְרִים,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **וְאֵינוֹ חוֹזֵר.** וְכָתַב בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק"ג) בְּשֵׁם דְּבַר מֹשֶׁה (ח"ג יו"ד סי' טז), אוֹנֵן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בִּתְפִלָּה, יוֹם רִאשׁוֹן אַחַר הַקְּבוּרָה כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית לֹא יֹאמַר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ בְּתְפִלָּתוֹ. עַיֵּן שָׁם:

א [א] **וְיִהְיוּ נֹעַם.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (שלמי חגיגה הלכות שבת סי' ז סי"ג) שֶׁכָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָל (שער הכוונות ענין ויהי נועם) שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר 'וְיִהְיוּ נֹעַם' בְּלוֹ בָּעֲמִידָה, וְעַל כָּל פָּנִים פָּסוּק זֶה שֶׁל 'וְיִהְיוּ נֹעַם' יֹאמַר בַּעֲמִידָה, שֶׁהַכַּוָּנָה עַתָּה כִּי' הַנִּקְרָא נֹעַם ה' מְפֹאָר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ג) וְאִם הִתְחִיל מַאתָּה חוֹנַנְתָּנוּ וְאֵילָךְ, יָצָא. אִם שָׁכַח לְהִתְפַּלֵּל, מִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית שְׁתַּיִם [א]וְאֵינוֹ מַזְכִּיר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ לֹא בָּרִאשׁוֹנָה וְלֹא בַּשְּׁנִיָּה. (ז) בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁכָּבַר הִבְדִּיל מֵאֲתְמוֹל עַל הַכּוֹס, אֲבָל אִם לֹא הִבְדִּיל כְּלָל דִּיֵּשׁ עָלָיו עֲדַיִן חִיּוּב מִצְוַת הַבְדָּלָה, יַזְכִּיר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ בְּשַׁחֲרִית בִּתְפִלָּה שְׁנִיָּה שֶׁהִיא לְהַשְׁלָמָה, וְאַחַר כָּךְ צָרִיךְ לְהַבְדִּיל גַּם כֵּן עַל הַכּוֹס כְּדִלְקַמָּן סִימָן רצ"ט סָעִיף ו': **(ג) וְאֵינוֹ חוֹזֵר מִפְּנֵי וְכוּ'.** הֵיכִי דְּלָכַתְחִלָּה מִצְוָה לְהַבְדִּיל בֵּין בִּתְפִלָּה וּבֵין בַּכּוֹס, וְהָכָא בְּדִיעֲבַד סוֹמֵךְ עַצְמוֹ עַל מָה שֶׁיַּבְדִּיל אַחַר כָּךְ עַל הַכּוֹס. (ו) וּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר בִּמְלָאכָה עַד שֶׁיַּבְדִּיל בְּכוֹס (ז) אוֹ שֶׁיֹּאמַר עַל כָּל פָּנִים הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סוֹף סִימָן רצ"ט: **(ד) וְאִם טָעַם וְכוּ'.** וְאַף עַל גַּב דְּקַיְמָא לָן סָעִיף ה' דְּאִם טָעָה וְאָכַל קֹדֶם הַבְדָּלָה יָכוֹל לְהַבְדִּיל אַחַר כָּךְ, (ח) מִכָּל מָקוֹם כָּאן דְּטָעָה גַּם בַּתְּפִלָּה קָנְסִינַן לֵהּ וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהַבְדִּיל בַּתְּפִלָּה: ב (ה) **וְסוֹבֵר שֶׁאַף לְמָחָר וְכוּ'.** דְּאִם מְצָפָּה שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְמָחָר, יוּכַל לְסָמֹךְ עַל זֶה שֶׁיַּבְדִּיל לְמָחָר עַל הַכּוֹס וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רצ"ט סָעִיף ר', וְאֵין צָרִיךְ לְהַחֲזִיר הַתְּפִלָּה: **(ו) צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל.** הֵיכִי כְּשֶׁעָקַר רַגְלָיו [אוֹ כְּשֶׁסִּיֵּם תְּפִלָּתוֹ וְאֵינוֹ רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ דְּדִינוֹ גַּם כֵּן כְּעֹקֵר רַגְלָיו וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן קי"ז סָעִיף ה' עַיֵּן שָׁם] חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְאִם לֹא סִיֵּם עֲדַיִן תְּפִלָּתוֹ, (ט) חוֹזֵר לְבִרְכַת אַתָּה חוֹנֵן. מֵיהוּ אִם נִזְכַּר קֹדֶם שׁוֹמַע תְּפִלָּה לֹא יַחֲזֹר, אֶלָּא יֹאמַר אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה, דְּכִשֶׁמַּבְדִּילִין בַּתְּפִלָּה אוֹמְרִים אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָחֵל עָלֵינוּ וְכוּ' דְּהוּא בְּקָשָׁה, וְהָוֵי מַעֵין שׁוֹמַע תְּפִלָּה דְּהוּא כּוֹלֵל כָּל הַבַּקָּשׁוֹת. מֵיהוּ אִם יֵשׁ לוֹ כּוֹס, יִסְמֹךְ עַל הַכּוֹס וְלֹא יֹאמְרֶנָּה בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה, כֵּיוָן דְּעִקָּרָהּ הוּא שֶׁכַח וְלֹא שַׁיָּךְ כָּל כָּךְ לְשׁוֹמַע תְּפִלָּה [מֻגָּן אַבְרָהָם (סק"ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]: **ד (ז) כְּשֶׁסִּיֵּם הַבְּרָכָה.** הֵיכִי שֶׁהִזְכִּיר הַשֵּׁם שֶׁל סִיּוּם הַבְּרָכָה, דְּבָזֶה מִקְרֵי כְּאִלּוּ כְּבָר סִיֵּם [אַחֲרוֹנִים]: **ה (ח) רַשַּׁאי.** בְּתוֹרַת נְדָבָה. (י) וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן ק"ז (ס"ד) דְּאֵין לְהִתְפַּלֵּל נְדָבָה אֶלָּא מִי שֶׁמַּכִּיר עַצְמוֹ זָרִיז וְזָהִיר וְשֶׁיְּכַוֵּן: **(ט) אֵינוֹ רַשַּׁאי.** כֵּיוָן דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר הָוֵי הֶפְסֵק [טוּר]:

(א) **וְאוֹמְרִים וְיִהְיוּ נֹעַם.** וְנוֹהֲגִין לְכָל פָּסוּק אַרֹךְ יָמִים [טוּר, עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם]. וּפָסוּק וִיהִי נֹעַם (ק) צָרִיךְ לְאָמְרוֹ מְעֻמָּד. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵין אוֹמְרִים וְיִהְיוּ נֹעַם בְּבֵית הָאֵבֶל, רַק מַתְחִילִין יֵשֵׁב בְּסֵתֶר וְגוֹ': **(ב) וְסֵדֶר קְדֻשָּׁה.** הֵיכִי שֶׁמַּתְחִילִין מֵרֹאשׁ קְדוֹשׁ וְאֵין אוֹמְרִים וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל, לְפִי שֶׁאֵין גְּאֻלָּה בַּלַּיְלָה, וְלָכֵן גַּם 'וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי' אֵין אוֹמְרִים לְפִי שֶׁמְּסוּמָכִים הֵם לַהֲדָדֵי בְּסֵפֶר יְשַׁעְיָה (נט כ כא) [ט"ז (סק"א)]. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁאוֹמְרִים בַּאֲרִיכוּת הֵיכִי (ג) בְּנֹעֲימוּת קוֹל, כְּדֵי שִׁיִּתְאָרֵךְ מְעַט יוֹתֵר וּלְעַכֵּב לְרָשָׁעִים מִלַּחְזֹר לְגֵיהִנֹּם, דְּעַד שֶׁיַּשְׁלִימוּ יִשְׂרָאֵל סִדְרֵיהֶם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

עוֹד טַעַם בַּגְּמָרָא (שם), מִפְּנֵי שֶׁהִיא בִּרְכַת חָכְמָה [הֵיינוּ לְהַכִּיר לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל] קְבָעוּהָ בִּבְרָכַת חָכְמָה: **(ג)** עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ואומר) דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דִּלְכַתְחִלָּה רָאוּי לִהְיוֹת כֵּן, וְעַל כָּל פָּנִים דְּבַדִּיעֲבַד לְכָלֵי עֶלְמָא הָלֹא יֵשׁ בָּהּ גַּם מַעֲנִין הַבְּרָכָה: **(ד)** עַיֵּן בְּבָאוּר הַלָּכָה (ד"ה אומרים): **(ה)** גְּמָרָא (שם): **(ו)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): **(ז)** אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ה): **(ח)** תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כנ: ד"ה טעה): **ב (ט)** אֲחֲרוֹנִים: **א (י)** סק"ד): **ה (יא)** פְּרִי מְגַדִּים (משׂ"ז סק"ב): **(יב)** טוּר בְּשֵׁם רַב עַמְרָם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ב) כתב שמזכיר בתפילה שניה ואפילו בהבדיל על הכוס מאתמול. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ג בסוגריים) כתב שמלאכה הוי כמו טעימה וחוזר ומתפלל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah